

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОГО МЕХАНІЗМУ ВИЩОЇ ШКОЛИ В УКРАЇНІ

Яшук Тетяна Анатоліївна,
викладач кафедри маркетингу,
менеджменту та управління бізнесом,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Система вищої освіти, будучи індикатором і каталізатором розвитку держави, стає пріоритетною сферою соціально-економічної політики будь-якої держави і відображає рівень розвитку суспільства. Вища освіта посідає головну роль у вирішенні соціально-економічних, науково-технологічних, соціально-культурних і духовно-моральних проблем, у збереженні національної культури і традицій, а також у прогресуючому впливі на розвиток продуктивних сил суспільства.

Економічна сутність вищої освіти розуміється як інвестиції у людський капітал. Разом із охороною здоров'я, культурою, мистецтвом і наукою освіта розглядається у складі сектора суспільного виробництва, в якому формується людський капітал і створюються інтелектуальні цінності суспільства.

Важливим є те, що розвиток системи освіти залежить виключно від достатнього фінансового забезпечення, що дозволяє оновлювати і множити інтелектуальний потенціал навчального закладу, його наукову, матеріальну і методичну базу [1, с. 372].

У зв'язку з цим, під час процесу реформування системи вищої освіти виникла необхідність комплексного дослідження особливостей формування фінансового механізму та ефективного використання фінансових ресурсів вищих навчальних закладів. Сьогодні в Україні вже сформована нормативно-правова база освіти, підвищилася автономія вищих навчальних закладів, введено нові освітні стандарти.

Однак існують проблеми управління та фінансового забезпечення вищих навчальних закладів, оптимального поєднання бюджетних і позабюджетних джерел фінансування, розробки ефективної моделі їх використання тощо.

Стійкість функціонування і розвитку вищої освіти і підвищення якості підготовки висококваліфікованих фахівців безпосередньо залежить від достатнього забезпечення фінансовими ресурсами. Тому в системі управління вищою освітою важливу роль відіграє фінансовий механізм.

Український вчений Т. Боголіб визначила, що фінансовий механізм вищих закладів освіти і наукових установ представляє собою сукупність елементів державного впливу на розвиток вищої освіти і науки, що ґрунтується на фінансовому забезпеченні, фінансовому регулюванні, системі управління, що полягає у взаємодії фінансових індикаторів і фінансових інструментів [2, с.10].

Л. Яременко зазначає, що фінансування вищої освіти повинно мати стратегічно цілеспрямований характер, переслідувати певні цілі й передбачати пріоритетні напрямки фінансування. На думку автора, мета фінансування полягає у збільшенні контингенту студентів й у підвищенні ефективності вищої освіти. Державне фінансування передбачає можливість отримання вищої освіти за рахунок державних коштів [3, с. 12].

Таким чином, важливою особливістю функціонування фінансового механізму вищої школи в сучасних умовах є проблема взаємодії вищої школи з державою. Економічні відносини, що складаються між державою і вузами, включають певний комплекс взаємовідносин, пов'язаних з питаннями власності, управління, рівня автономії вузів, механізму фінансування. Тому для ефективного функціонування такого механізму повинна бути розроблена державна програма (стратегія) розвитку вищої освіти, яка передбачала б стратегічні пріоритети у фінансуванні вузів.

Державна політика в галузі вищої освіти повинна включати в себе:

– перехід від принципу утримання вищих навчальних закладів за рахунок державного бюджету до державної підтримки в фактично можливих розмірах, розвиток системи державного замовлення на підготовку кадрів, але без обмеження їх кількості;

– вдосконалення та поглиблення автономії освітніх установ, перш за все у сфері фінансів;

– здійснення передачі ряду науково-дослідних установ до складу провідних університетів. Це дозволить поліпшити матеріально-технічну базу навчального, наукового, а також післядипломного процесу, підвищити рівень науково-педагогічних працівників, ефективніше використовувати матеріальні, фінансові та людські ресурси вищої школи;

– розширення самостійності у розпорядженні ресурсами, в тому числі коштами з бюджету, здійснення навчальними закладами різних видів діяльності, що приносять доходи;

– витрачання бюджетних коштів повинно здійснюватися освітніми установами самостійно, виключаючи потреби освітнього процесу відповідно до статей бюджетної класифікації. Звіт про витрачання бюджетних коштів повинен подаватися до органів управління освітою за всіма статтями бюджетної класифікації [4].

Отже, ефективний процес управління фінансовими ресурсами вузу має базуватися на стратегічних фінансових орієнтирах, які передбачають розробку і реалізацію низки заходів для поточної діяльності вузів, спрямованих на досягнення нормальної стійкості системи фінансування і нарощування конкурентних переваг вузу. Реалізація таких заходів має сприяти розвитку ініціативи і розширенню самостійності, економічної автономії вищих навчальних закладів.

Список використаних джерел:

1. Толочко И. Г. Финансирование в сфере высшего образования: основные проблемы / И. Г. Толочко // Молодой ученый. – 2014. – №19. – С. 371–374.

2. Боголіб Т. М. Фінансове забезпечення розвитку вищої освіти і науки в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук : спец. 08.04.01 «Фінанси, грошовий обіг і кредит» / Боголіб Тетяна Максимівна. – Київ, 2006. – 38 с.

3. Яременко Л. М. Організаційно-економічні механізми державного управління вищою освітою в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.03 «Економіка та управління національним господарством» / Яременко Людмила Михайлівна. – Київ, 2008. – 20 с.

4. Майорова Т. В. Пути совершенствования финансового механизма высшего образования [Электронный ресурс] / Т. В. Майорова, Т. Н. Майдан // Современные технологии управления. – №7 (31). – Режим доступа : <http://sovman.ru/article/3103/>.